DIREKTE BETALINGER

Dette faktablad forklarer, hvordan Den Europæiske Union yder landbrugerne en form for indkomststøtte, kendt som "direkte betalinger", der skal fungere som et sikkerhedsnet og øge bedrifternes rentabilitet. Det skitserer også de forskellige betalingsordninger, og hvordan de fungerer i praksis, og giver en oversigt over de planlagte udgifter til direkte betalinger inden for rammerne af de strategiske planer under den fælles landbrugspolitik.

RETSGRUNDLAG

Retsgrundlaget for den fælles landbrugspolitik er fastlagt i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (artikel 38-44) (3.2.1).

Den fælles landbrugspolitik reguleres gennem en række retsakter. Det drejer sig om:

— forordningen om strategiske planer under den fælles landbrugspolitik (forordning (EU) 2021/2115) (3.2.4)

— forordningen om finansiering, forvaltning og overvågning af den fælles landbrugspolitik (forordning (EU) 2021/2116) (3.2.5)

— forordningen om god landbrugs- og miljømæssig stand, ordninger for klimaet, miljøet og dyrevelfærd, ændringer af strategiske planer under den fælles landbrugspolitik, revision af strategiske planer under den fælles landbrugspolitik og fritagelser fra kontrol og sanktioner (forordning (EU) 2024/1468)

— forordningen om ændring af reglerne om konditionalitetssystemet, interventionstyper i form af direkte betalinger, interventionstyper i bestemte sektorer og til landdistriktsudvikling samt årlige præstationsrapporter og om ændring af reglerne om suspension af betalinger, årlig præstationsafstemning samt kontrol og sanktioner (forordning (EU) 2025/2649).

FORANSTALTNINGER UNDER DEN FÆLLES LANDBRUGSPOLITIK TIL STØTTE FOR LANDBRUGERNE

Den fælles landbrugspolitik støtter landbrugerne gennem en række politiktiltag:

— **Direkte betalinger** finansieres af Den Europæiske Garantifond for Landbruget (EGFL) og er fastsat i forordningen om strategiske planer under den fælles landbrugspolitik. De er et sikkerhedsnet for landbrugere, der har indkomster, som ligger under gennemsnittet sammenlignet med resten af økonomien, og står over for usikre markeder, ekstreme vejrforhold, skadedyr og sygdomme eller en svag forhandlingsposition i fødevarekæden.

— **Markedsforanstaltninger** (3.2.6) finansieres også af EGFL og er fastsat i forordningen om den fælles markedsordning (forordning (EU) nr. 1308/2013). De sigter mod at støtte og stabilisere landbrugsmarkederne. Nogle støtter EU's landbrugere direkte, f.eks. ved at lette deres deltagelse i

producentsammenslutninger eller kvalitetsordninger og dermed styrke deres rolle i forsyningskæden.

— **Foranstaltninger til udvikling af landdistrikterne** (3.2.8) finansieres af Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne og af nationale fonde og er fastsat i forordningen om strategiske planer under den fælles landbrugspolitik. De sigter mod at bidrage til landdistrikternes økonomiske, sociale og miljømæssige resultatopnåelse. De omfatter også støtte til landbrugerne, som f.eks. miljøvenlige landbrugsforanstaltninger, finansiering af investeringer i landbrugsbedrifter, risikostyringsværktøjer og finansielle instrumenter.

OVERBLIK

Ordningerne for direkte betalinger er omfattet af artikel 20–41 i forordningen om strategiske planer under den fælles landbrugspolitik. Nogle ordninger er obligatoriske, mens andre kan medtages på frivillig basis af medlemsstaterne i deres nationale strategiske planer under den fælles landbrugspolitik.

— **Grundlæggende indkomststøtte med henblik på bæredygtighed** (artikel 21–28 i forordning (EU) 2021/2115) er en årlig betaling pr. hektar, som halvdelen af budgettet for direkte betalinger afsættes til. Medlemsstaterne kan beslutte at betale et ensartet beløb pr. hektar, at differentiere betalingen i overensstemmelse med forskellige socioøkonomiske eller agronomiske betingelser eller at betale et beløb baseret på de betalingsrettigheder, der blev anvendt under den tidligere fælles landbrugspolitik. Når medlemsstaterne anvender betalingsrettigheder, skal de gradvist mindske forskellen mellem værdierne heraf i de kommende år, en proces, der kaldes "konvergens". En **betaling til mindre landbrugere**, der ikke overstiger 3 000 EUR om året, kan ydes som et fast beløb eller pr. hektar (loftet på 3 000 EUR erstatter den tidligere grænse på 1 250 EUR efter ændringerne i 2025 af forordningen om strategiske planer under den fælles landbrugspolitik). Sådanne betalinger, som er valgfrie for landbrugere, erstatter alle andre former for direkte betalinger, bortset fra dem, der ydes til bioordninger, hvis medlemsstaterne beslutter det i deres strategiske planer under den fælles landbrugspolitik

— **Supplerende omfordelingsindkomststøtte med henblik på bæredygtighed** (artikel 29 i forordning (EU) 2021/2115) er en årlig ekstra betaling for de første hektar landbrugsjord til landbrugere, der er berettiget til grundlæggende indkomststøtte. Det beløb pr. hektar og det antal hektar pr. landbruger, for hvilket der er adgang til omfordelingsindkomststøtte, fastsættes af medlemsstaterne. Formålet med denne ordning er at omfordele direkte betalinger fra større til mindre eller mellemstore bedrifter. For at støtte små bedrifter skal mindst 10 % af hver medlemsstats budget for direkte betalinger gå til denne ordning, medmindre omfordelingen sker ved hjælp af andre midler.

— **Supplerende indkomststøtte til unge landbrugere** (artikel 30 i forordning (EU) 2021/2115) er en årlig ekstra betaling til nye landbrugere, der er berettiget til grundlæggende indkomststøtte. Et engangsbeløb eller et beløb pr. hektar og det antal hektar pr. landbruger, for hvilket der er adgang til støtte, fastsættes

af medlemsstaterne. De fastsætter også den øvre aldersgrænse – mellem 35 og 40 år – og den uddannelse og de færdigheder, der kræves af potentielle støttemodtagere.

— **Ordninger til gavn for klimaet, miljøet og dyrevelfærd (bioordninger)** (artikel 31 i forordning (EU) 2021/2115) støtter landbrugere, der forpligter sig til at anvende landbrugsmetoder, som gavner klimaet, miljøet og dyrevelfærden, eller til at bekæmpe antimikrobiel resistens. Sådanne praksis, der skal gå videre end de lovgivningsmæssige krav, opføres i de strategiske planer under den fælles landbrugspolitik. Den årlige betaling pr. hektar, der ydes til bioordninger, kan være en betaling ud over grundlæggende indkomststøtte eller en betaling til udligning af omkostninger eller indkomsttab som følge af de indgåede forpligtelser. Mindst 25 % af det nationale budget for direkte betalinger skal gå til denne ordning, som er frivillig for landbrugerne.

— **Koblet indkomststøtte** (artikel 32-35 i forordning (EU) 2021/2115) Indkomststøtte under den fælles landbrugspolitik var tidligere knyttet (eller koblet) til specifikke produkter, men en række reformer har gradvist fjernet denne forbindelse, som i dag er begrænset til en lille del af de direkte betalinger. Koblet støtte har til formål at løse problemer i sektorer, produktionstyper eller specifikke typer landbrug, som har en vigtig socioøkonomisk eller miljømæssig betydning. Støtten består af en årlig betaling pr. hektar eller dyr med det formål at forbedre konkurrenceevnen, bæredygtigheden eller kvaliteten. Proteinafgrøder kan uden nogen specifik begrundelse medregnes blandt de sektorer, som de strategiske planer under den fælles landbrugspolitik kan være rettet mod, da det vil bidrage til at mindske EU's afhængighed af import i sektoren og anvendelsen af kvælstofgødning.

— **Afgrødespecifik betaling for bomuld** (artikel 36-41 i forordning (EU) 2021/2115) er en ordning med koblet direkte betaling, hvor der ydes betalinger pr. hektar bomuld i områder, der er godkendt til bomuldsproduktion i Bulgarien, Grækenland, Spanien og Portugal.

HVORDAN FUNGERER DIREKTE BETALINGER I PRAKSIS?

Hvert år modtager mere end 6 millioner støttemodtagere direkte betalinger. Disse ydes til aktive landbrugere, enten enkeltpersoner eller virksomheder, som mindst beskæftiger sig med et minimumsniveau af en landbrugsaktivitet (dvs. landbrugsproduktion eller bevarelse af et landbrugsareal i en stand, der er egnet til landbrug). I de strategiske planer under den fælles landbrugspolitik defineres aktive landbrugere ved hjælp af objektive og ikkediskriminerende kriterier, herunder gennem en negativliste, der udelukker visse enheder fra at blive betragtet som aktive landbrugere.

Støtten gennem de strategiske planer under den fælles landbrugspolitik ydes for det meste i form af arealbaserede betalinger. I forbindelse med nogle ordninger er den baseret på antallet af støttede dyr. Definitionerne vedrørende støtteberettigelse for landbrugere og områder, der er berettiget til støtte under den fælles landbrugspolitik, fastsættes på EU-plan for at sikre, at politikken er ensartet. Sammenlignet med den foregående periode for den fælles landbrugspolitik er disse definitioner ikke så detaljerede i EU-lovgivningen. De giver medlemsstaterne fleksibilitet til at præcisere

reglerne yderligere på nationalt plan, så de kan skræddersys til deres behov og målrette støtten bedre.

Alle medlemsstater fastsætter minimumskrav for modtagelse af direkte betalinger. De fleste af dem fastsætter både en arealtærskel og en finansiel tærskel på henholdsvis mellem 0,3 og 4 hektar og mellem 100 og 500 EUR. De fleste medlemsstater har bibeholdt deres minimumskrav uændrede i forhold til den foregående periode.

Landbrugere, der ønsker at ansøge om direkte betalinger, skal ansøge hvert år og overholde en række regler. Ud over de lovgivningsbestemte forvaltningskrav, der er obligatoriske for at udøve landbrugsaktiviteter, er landbrugere, der modtager betalinger under den fælles landbrugspolitik, underlagt konditionalitet, dvs. at de skal bevare jorden i god landbrugs- og miljømæssig stand. Den fælles landbrugspolitik for 2023-2027 indebærer øget konditionalitet med "grønnere" krav sammenlignet med den foregående periode. De ændringer, der blev indført i 2024 og 2025 med henblik på at forenkle den fælles landbrugspolitiks regler, har dog gjort nogle af de skærpede konditionalitetskrav mere fleksible (3.2.4). Den fælles landbrugspolitik for 2023-2027 indførte også for første gang social konditionalitet og knytter direkte betalinger til visse grundlæggende sociale og arbejdsmarkedsrelaterede principper.

Kommissionen og de nationale myndigheder forvalter de direkte betalinger gennem delt forvaltning. Under Kommissionens tilsyn er de nationale betalingsorganer ansvarlige for forvaltningen af direkte betalinger og for opgaver som behandling af støtteansøgninger, gennemførelse af betalinger og gennemførelse af visse kontroller (3.2.5).

CENTRALE FINANSIELLE OPLYSNINGER

Grundlæggende indkomststøtte med henblik på bæredygtighed, en årlig områdebaseret afkoblet betaling, der udelukkende finansieres over EU-budgettet, er fortsat det vigtigste redskab under den fælles landbrugspolitik til at støtte EU-landbrugernes indkomst. I gennemsnit udgør de planlagte udgifter til dette værktøj inden for rammerne af de strategiske planer under den fælles landbrugspolitik 51 % af det samlede EGFL-budget eller 31 % af de samlede offentlige udgifter til den fælles landbrugspolitik (3.2.2).

Fordeling af de samlede planlagte offentlige udgifter til de direkte betalinger, der ligger til grund for gennemførelsen af alle 28 strategiske planer under den fælles landbrugspolitik (2023-2027)

Interventionstype	EU-bidrag(mia. EUR)	% som andel af de samlede direkte betalinger
Grundlæggende indkomststøtte med henblik på bæredygtighed (artikel 21-28)	96,69	51,12 %
Koblet indkomststøtte (artikel 32-35)	23,03	12,18 %
Supplerende indkomststøtte til unge landbrugere (artikel 30)	3,4	1,80 %
Supplerende omfordelingsindkomststøtte med henblik på bæredygtighed (artikel 29)	20,09	10,62 %
Bioordninger – Ordninger til gavn for klimaet, miljøet og dyrevelfærd (artikel 31)	44,71	23,64 %
Bomuld – Afgrødespecifik betaling for bomuld (artikel 36-41)	1,23	0,65 %
Direkte betalinger i alt EGFL	189,15	100%

Kilde: Europa-Kommissionen, "Approved 28 CAP Strategic Plans (2023-2027) Summary overview", juni 2023.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

I maj 2018 vedtog Parlamentet en beslutning om fremtiden for fødevarer og landbrug, der skitserede prioriteterne for den fælles landbrugspolitik efter 2020. I beslutningen blev der opfordret til at bevare eller øge budgettet for den fælles landbrugspolitik for at tackle aktuelle og nye udfordringer. Parlamentet støttede en mere målrettet støtte, navnlig til små og mellemstore bedrifter og unge landbrugere, bl.a. øget støtte til de første hektarer og reducerede (begrænsede) betalinger til større bedrifter. Det understregede, at finansiering bør gå til egentlige landbrugere og fordeles mere retfærdigt på tværs af EU-landene, og at større konvergens kræver et større budget. Det fremhævede også behovet for ensartede evalueringsstandarder og et stærkt tilsyn for at sikre en retfærdig og effektiv gennemførelse i EU.

Kommissionen foreslog en ny lovgivningsmæssig ramme for den fælles landbrugspolitik den 1. juni 2018. Det omfattede forordningen om strategiske planer under den fælles landbrugspolitik, ifølge hvilken hver medlemsstat skulle beslutte, hvordan den havde til hensigt at gennemføre foranstaltninger under den fælles landbrugspolitik for at nå fælles mål. Forslaget indførte en ny gennemførelsesmodel

og bekræftede samtidig den centrale rolle, som direkte betalinger spiller med hensyn til at støtte EU's landbrugere.

Under forhandlingerne om reformpakken for den fælles landbrugspolitik søgte Parlamentet at spille en bred rolle, der dækkede hele spektret af spørgsmål, som var på bordet. En undersøgelse bestilt af Parlamentet om reformen af den fælles landbrugspolitik efter 2020 set ud fra et interinstitutionelt perspektiv påpeger, at Parlamentet ved at påtage sig rollen som vogter af EU's principper og budgettet for den fælles landbrugspolitik søgte at bevare EU-karakteren og ensartetheden af forskellige dele af den foreslåede lovgivning for at undgå en "renationalisering" af den fælles landbrugspolitik. I nogle tilfælde tog Parlamentet desuden teten som politisk initiativtager, hvilket illustreres af dets bestræbelser på at øremærke en stor andel af budgettet for direkte betalinger til de nye bioordninger og ved på vellykket vis at indføre social konditionalitet i forordningen om strategiske planer under den fælles landbrugspolitik.

Som led i forhandlingerne om ændringerne fra 2024 og 2025 slog Parlamentet til lyd for større fleksibilitet i miljøkravene, lettere adgang til krisebetalinger for landbrugere, højere årlig finansiel støtte til små og mellemstore bedrifter og yderligere støtte til virksomhedsudvikling af små bedrifter.

Dette faktablad er udarbejdet af Europa-Parlamentets Temaafdeling for Regionaludvikling, Landbrug og Fiskeri. Der kan findes yderligere oplysninger om emnet på webstedet for Udvalget om Landbrug og Udvikling af Landdistrikter.

Sarah Madeleine Régine Pierrette Costes / Rachele Rossi
04/2026